

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1947.

Första kammaren.

Nr 5.

Tisdagen den 28 januari.

Kammaren sammanträdde kl. 4 eftermiddagen.

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena *Undén* uppläste Kungl. Maj:ts skrivelse till riksdagens första kammare i anledning av Hans Kungl. Höghet Hertigens av Västerbotten fränfalle, vilken skrivelse hade följande lydelse:

Vi GUSTAF, med Guds nåde, Sveriges, Götes och Vendes Konung, tillbjuda Eder, ledamöter av riksdagens första kammare, Vår ynnest och nådiga benägenhet med Gud Allsmäktig!

Vi fullgöra en smärtsam plikt, då Vi härmed giva Eder tillkänna, att Vår kärälskelige Herr Sonson, Hans Kungl. Höghet Hertigen av Västerbotten GUSTAF ADOLF OSCAR FREDRIK ARTHUR EDMUND, Sveriges Arvfurste, den 26 innevarande januari genom olyckshändelse avlidit.

Förvissade att I med Oss och Vårt Kungl. Hus livligt deltagen i den djupa sorg, som Vi vid denna för Oss och Fäderneslandet svåra förlust erfara, skola Vi av Edert deltagande hämta tröst och hugsvalelse.

Vi förbliva Eder med all Kungl. nåd och ynnest städse välbevågne. Drottningholms slott den 27 januari 1947.

GUSTAF.

Herman Zetterberg.

Herr **talmannen** yttrade: Vår svenske arvfurste H. K. H. Hertigen av Västerbotten Prins Gustaf Adolf blev ett av offren för den fruktansvärda flygolycka, som sistlidne söndags eftermiddag inträffade invid Köpenhamn. Med djup bestörtning och beklämning mottog svenska folket detta sorgebudskap.

Med Prins Gustaf Adolfs bortgång har vårt konungahus förlorat en medlem, som mänskligt att döma var designerad till högst ansvarsfulla värv för framtiden. Han fostrades och beredde sig själv allvarligt och samvetsgrant för sin uppgift, och så har nu helt plötsligt och brutalt dragits ett streck över alla de goda förhoppningar, som voro knutna vid honom. Alla känna vi oss delaktiga i den stora och djupa sorg, som drabbat vårt land och folk samt främst den bortgångnes familj och konungahuset i övrigt.

Jämte andra kammarens talman har jag under gårdagen å Sveriges riksdags vägnar till H. M. Konungen, D. D. K. K. H. H. Kronprinsen och Kronprinsessan och H. K. H. Hertiginnan av Västerbotten framburit uttryck för riksdagens deltagande i anledning av arvfurstens bortgång.

Uppläsningen av den kungl. skrivelsen och herr talmannens anförande åhördes av kammarens ledamöter stående.

Herr statsrådet *Mossberg* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 22, angående fortsatt disposition av vissa äldre reservationsanslag; och nr 24, angående bestridande av vissa haverikostnader.

Herr statsrådet *Myrdal* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition nr 23, med förslag till förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 6 mars 1942 (nr 63) angående rätt för Konungen att åsätta särskild tullavgift.

Justerades protokollen för den 18, 21 och 22 innevarande månad.

Föredrogos och hänvisades till bevillningsutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 17, med förslag till förordning med ytterligare bestämmelser angående taxering för inkomst under vissa år av ersättning på grund av försäkring för förlust av fartyg, m. m.;

nr 18, med förslag till förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 8 juni 1923 (nr 155) angående omsättnings- och utskänkningskatt å spritdrycker; samt

nr 19, med förslag till förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 18 juni 1937 (nr 481) angående rätt för Konungen att i vissa fall meddela särskilda bestämmelser om stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper.

Föredrogos och hänvisades till konstitutionsutskottet nedannämnda motioner:

nr 115, av herr *Näsgård*, om sådant förtydligande av gällande vallagar, att förväxling av kartell-, parti- och fraktionsbeteckningar kan undvikas;

nr 116, av herr *Holmbäck*, om municipalfullmäktigevalens sammanförande med landstingsmänna- och kommunalfullmäktigevalen till en förrättning;

nr 117, av herr *Andersson, Lars*, m. fl., om beredande av möjlighet till poströstning för å sjukhus och andra vårdanstalter intagna röstberättigade medborgare; samt

nr 118, av herrar *Öhman* och *Linderot*, om utredning rörande den organisatoriska regleringen av de kyrkliga primärkommunerna i Stockholm.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet nedannämnda motioner:

nr 119, av herr *Mannerskantz* m. fl., om anslag till en ubåtstunnelanläggning i Stockholms skärgård;

nr 120, av herrar *Holmbäck* och *Wahlmark*, om anslag till tillbyggnad av underofficersmässen vid Upplands regemente; samt

nr 121, av herr *Heüman*, om inrättande av vissa beställningar på reservstat och i reserven för viss teknisk personal vid arméns tygverkstäder.

Föredrogos och hänvisades till ett tillfälligt utskott den av herr *Heüman* m. fl. väckta motionen, nr 122, om utredning rörande den inom arméns tygverkstäder anställda lägre tekniska personalens utbildnings- och arbetsförhållanden.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet nedannämnda motioner:

nr 123, av herr *Arrhén*, om beredande av medel till anskaffande av spetsammunition inom hemvärnet;

nr 124, av herrar *Lundgren* och *Wagnsson*, om anslag till fortbildningskurs för läkare vid det rättspsykiatriska undersökningsväsendet;

nr 125, av herr *Wagnsson* och herr *Persson, Ivar*, om anslag till Bygdegårdarnas riksförbund, Folkets-husföreningarnas riksorganisation och Ordenshusens riksförbund;

nr 126, av herr *Löthner* och fru *Sjöström-Bengtsson*, om inrättande av en ny lärartjänst samt om lönegradsuppflyttning av de nuvarande lärarinnetjänsterna vid statens anstalt för fallandesjuka m. m.;

nr 127, av herr *Mannerskantz* m. fl., angående fortsatt elektrifiering av statsbanenätet;

nr 128, av herr *Wehtje*, om utredning rörande en kollegial styrelseorganisation vid statsbanorna;

nr 129, av herr *Bergh, Ragnar*, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till nyanläggning av ödebygdsvägar;

nr 130, av herr *Tjällgren* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar om anslag till nyanläggning av bygdevägar och till nyanläggning av ödebygdsvägar;

nr 131, av herr *Gränebo* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till bidrag till byggande av enskilda vägar;

nr 132, av herr *Gränebo* m. fl., om ökade anslag till bidrag till främjande av bostadsbyggande på landsbygden och till lånefonden för främjande av bostadsbyggande på landsbygden;

nr 133, av herr *Andersson, Lars*, m. fl., om ökat anslag till bidrag till anläggningar för vattenförsörjning och avlopp;

nr 134, av herr *Arrhen*, om ökat anslag till bokinköp och bokbindning vid kungl. biblioteket;

nr 135, av herr *Elmgren* m. fl., om ökat anslag till bidrag till pedagogiska biblioteket;

nr 136, av herr *Wagnsson* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till konstnärlig utsmyckning av statliga byggnader;

nr 137, av herr *Linderot* m. fl., om en allmän översyn av stipendieväsendet, särskilt vid de konstnärliga utbildningsanstalterna, m. m.;

nr 138, av herr *Lundgren*, om inrättande av yrkesmedicinsk undersökningscentral vid karolinska sjukhuset i Stockholm m. m.;

nr 139, av herrar *Söderkvist* och *Sjödahl*, angående statsbidrag till uppförande och inredning av skolhemsbyggnader vid folk- och småskoleseminarier; samt

nr 140, av herr *Ericsson, Carl Eric*, och herr *Lindström*, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till ändrad lönegradsplacering för konservatorn vid statens sjöhistoriska museum.

Föredrogos och hänvisades till bevillningsutskottet nedannämnda motioner:

nr 141, av herr *Wehtje* m. fl., om viss ändring av bestämmelserna rörande krigskonjunkturskattens beräkning m. m.;

nr 142, av herrar *Petersson* och *Amér*, om rätt för av kommun valt ombud för de skattskyldiga att deltaga i förhandsgranskning av deklarationer;

nr 143, av herr *Ericsson, Carl Eric*, och herr *Wetter*, om utredning rörande sjöfolkets beskattning och utskyldsbetalning;

nr 144, av herr *Andersson, Elon*, m. fl., angående vissa skattemässiga åtgärder till uppmuntrande av de breda folklagrens sparande;

nr 145, av herrar *Löthner* och *Anderberg*, om viss ändring i gällande skattebestämmelser beträffande livränta från ränte- och kapitalförsäkringsanstalt;

nr 146, av herr *Andersson, Birger*, m. fl., om beredande av skattelindring för folkets-hus- och folkets-parkföreningar; samt

nr 147, av herr *Holmbäck* m. fl., om skattefrihet för samfundet De Nio.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet den av herr *Holmbäck* m. fl. väckta motionen, nr 148, om anslag till beredande av ersättning åt samfundet De Nio för vissa erlagda skatter.

Föredrogs och hänvisades till bankoutskottet nedannämnda motioner:

nr 149, av herr *Johanson, Karl*, m. fl., om förhöjning av tjänstepensionsunderlaget för viss lotspersonal samt vissa lokeldare och lokförare m. m.; även som

nr 150, av herr *Norman*, om viss utsträckning av frånskild makes rätt att komma i åtnjutande av familjepension.

Föredrogs och hänvisades till ett tillfälligt utskott herr *Friggeråkers* motion, nr 151, angående effektivare åtgärder mot ocker vid försträckning.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott nedannämnda motioner:

nr 152, av herr *Lindblom* m. fl., angående viss ändring i lagen om tillsyn å radiologiskt arbete m. m.;

nr 153, av herr *Uhlén*, om viss lagstiftning för motverkande av oskäligen prissättning å jord och av olämplig bebyggelse; samt

nr 154, av herr *Isaksson* m. fl., om ändring av viss bestämmelse i normalbrandordningen för landskommuner.

Föredrogs och hänvisades till ett tillfälligt utskott den av herr *Andersson, Elon*, m. fl. väckta motionen, nr 155, angående allmänna riktlinjer för tilldelningen av koncession för bedrivande av luftfart med svenska luftfartyg.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet nedannämnda motioner:

nr 156, av herr *Sundberg, Carl*, m. fl., med anledning av vissa av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag till skogsväsendet;

nr 157, av herr *Sundberg, Carl*, m. fl., angående rätt för befattningshavare hos skogsvårdsstyrelserna att vid löneklassplacering tillgodoräkna sig viss föregående tjänstgöring;

nr 158, av herr *Sundberg, Carl*, m. fl., om ändrad lönegradsplacering för vissa länsjägmästare och förste assistenter hos skogsvårdsstyrelserna;

nr 159, av herr *Jonsson* m. fl., om överförande till ordinarie stat av tjänsten som studierektor hos skogsvårdsstyrelsen i Gävleborgs län samt om inrättande av en ordinarie länsskogsvaktartjänst hos samma skogsvårdsstyrelse;

nr 160, av fröken *Osvald* och herr *Albertsson*, om inrättande av en institution för växtpatologi vid lantbrukshögskolan m. m.; samt

nr 161, av herr *Wahlund* m. fl., om höjning av elevstipendierna vid lantman- och lantushållsskolor m. m.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet herr *Wahlunds* motion, nr 162, om höjning av elevstipendierna vid folkhögskolor och verkstadsskolor, m. m.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet nedannämnda motioner:

nr 163, av herr *Mannerskantz* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till understöd åt elever vid lägre lantbruksundervisningsanstalter m. m.;

nr 164, av herr *Andersson, Alfred*, om ändrad lönegradsplacering av lärartjänsten i hovbeslagslära m. m. vid veterinärhögskolan;

nr 165, av herr *Nilsson, Bror*, m. fl., om vissa ändringar i grunderna för beviljande av bidrag till anläggning av vatten- och avloppsledning m. m.;

nr 166, av herr *Persson, Karl*, m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till bidrag till förstärkning av ofullständiga jordbruk m. m.;

nr 167, av herr *Mannerskantz* m. fl., om utredning och förslag rörande en grundläggande yrkesutbildning för det mindre jordbruket; samt

nr 168, av herr *Näslund*, angående obligatorisk försäkring av mindre nötkreatursbesättningar.

Föredrogs och hänvisades till ett tillfälligt utskott nedannämnda motioner:

nr 169, av herr *Näslund* och fröken *Osvald*, om utredning rörande vissa befolkningspolitiska och näringspolitiska problem;

nr 170, av herrar *Näsgård* och *Heiding*, om utredning rörande landsbygdens arbetskraftsproblem m. m.;

nr 171, av herr *Linderot* m. fl., angående en plan för utvecklingen och inriktningen av landets produktiva resurser m. m.; samt

nr 172, av herrar *Petersson* och *Annér*, om utredning rörande löne- och pensionsförhållandena för vissa enskilda orkesterföreningars musiker.

Föredrogs och hänvisades till konstitutionsutskottet nedannämnda motioner:

nr 173, av herr *Persson, Ivar*, m. fl., om viss ändring av bestämmelserna rörande stads indelning i valkretsar vid stadsfullmäktigeval;

nr 174, av herrar *Hage* och *Anderberg*, om höjt dagtraktamente för landstingsman; samt

nr 175, av herr *Ohlsson, William*, om upphävande av bestämmelserna i 1823 års cirkulär angående kyrkovaktares utväljande.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet nedannämnda motioner:

nr 176, av herr *Arrhén*, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning rörande anställnings- och avlöningsförhållanden för amanuenser m. fl. därmed jämförbara befattningshavare;

nr 177, av herr *Nilsson, Bror*, och herr *Persson, Karl*, om provisorisk höjning av de värnpliktigas penningbidrag;

nr 178, av herr *Aman* och fru *Alm*, om beredande av ersättning åt värnpliktiga för inkomstbortfall;

nr 179, av friherre *Beck-Friis* m. fl., om ökat anslag till det frivilliga skytteväsendets befrämjande;

nr 180, av fröken *Andersson*, om utredning angående de statliga sinnessjukläkarnas allmänna anställnings-, arbets- och avlöningsförhållanden;

nr 181, av herr *Lindén* m. fl., om årligt anslag till hälsovårdsförbund, som har hälsovårdskonsulent;

nr 182, av herr *Lundgren* och herr *Bergh, Ragnar*, angående utbyggnad av beslutad flygplats vid Umeå;

nr 183, av herr *Tjällgren* m. fl., om utredning rörande avveckling av de till vissa städer utgående tolagsersättningarna;

nr 184, av herr *Velandér* och herr *Bergh, Ragnar*, angående förnyad utredning av frågan om den allmänna utjämningen av det kommunala skattetrycket;

nr 185, av herr *Persson, Ivar*, m. fl., om inrättande av en statens kulturfond;

nr 186, av herr *Arrhén*, om utredning rörande universitetsprofessorernas löneställning;

nr 187, av herrar *Åman* och *Johannesson*, om ökat anslag till särskild undervisning i idrott och gymnastik m. m. vid gymnastiska centralinstitutet;

nr 188, av herr *Hage* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till bidrag till inrättande av skolhem för lärjungar vid högre läroanstalter;

nr 189, av herr *Arrhén*, om allmänt införande av 39 veckors lästid i folk-skolorna;

nr 190, av fru *Svenson* m. fl., angående statsbidrag till inköp av filmprojektorer samt till inköp eller förhyrning av undervisningsfilm; och

nr 191, av fröken *Osvald* m. fl., om ökat anslag till svenska föreningen Norden för bestridande av särskilda kostnader för ungdom från annat nordiskt land än Sverige under beivrande av kurs vid svensk folkhögskola.

Föredrogos och hänvisades till bevillningsutskottet nedannämnda motioner:

nr 192, av herr *Velandér* m. fl., angående upphävande av lagen om skogsaccis och höjning av repartitionstalet för skogsvärde;

nr 193, av friherre *Beck-Friis*, om utredning angående skattespärr beträffande den preliminära skatt, som skall erläggas år 1947;

nr 194, av herr *Ljungdahl*, om vissa ändringar i uppbördsförordningens övergångsbestämmelser, såvitt angår beräkning av skattepliktig inkomstökning;

nr 195, av herr *Nilsson, Bror*, om vidgad rätt till avdrag för värdeminskning å lantmannabyggnader vid deklarering av inkomst från jordbruksfastighet;

nr 196, av herr *Bondeson*, angående beräkning av kommande års statsskatter efter dåvarande inkomsters realvärden, i förhållande till visst basår; samt

nr 197, av herr *Bondeson* m. fl., om utredning angående tullfri införsel från Danmark av frö och plantor av skogsträd.

Föredrogos och hänvisades till bankoutskottet nedannämnda motioner:

nr 198, av herr *Wagnsson* m. fl., om beredande av tillfälligt pensionstillägg och, eventuellt, provisoriskt pensionstillägg åt vissa f. d. befattningshavare i statens tjänst;

nr 199, av herr *Wagnsson* m. fl., om beredande av förhöjda pensionsförmåner åt pensionärer och efterlevande till f. d. beställningshavare vid av staten övertagna enskilda järnvägar;

nr 200, av herr *Wagnsson* m. fl., om översyn av gällande bestämmelser rörande sättet för beräkning och utbetalning av pensioner;

nr 201, av herr *Nilsson, Bror*, angående omreglering av familjepensionerna för vissa till statens pensionsanstalt anslutna befattningshavare;

nr 202, av friherre *Beck-Friis*, om pensionsförbättring åt vissa befattningshavare vid hushållningssällskapen;

nr 203, av herr *Tjällgren* m. fl., om höjning av pensionsåldern för i statens tjänst anställda; samt

nr 204, av herr *Hage*, om pension åt ingenjören J. A. Landh.

Föredrogos och hänvisades till behandling av lagutskott nedannämnda motioner:

nr 205, av herr *Johannesson*, om skärpt lagstiftning rörande uthyrning av bostäder; samt

nr 206, av herr *Johannesson*, om utredning angående den statliga folkpensionens kombinerande med företagspension.

Föredrogos och hänvisades till jordbruksutskottet nedannämnda motioner:

nr 207, av herr *Johansson, Johan Bernhard*, m. fl., om inrättande av vägombudsstämman inom varje vägnämndsområde;

nr 208, av herr *Näsgård*, om översyn av gällande bestämmelser angående högre skoglig utbildning som kompetensvillkor för förvaltning av skogar i allmän ägo;

nr 209, av herr *Nilsson, Bror*, m. fl., om ökat anslag till hushållningssällskapens allmänna verksamhet;

nr 210, av herr *Persson, Karl*, om ökat anslag till föreningen för växtförädling av fruktträd;

nr 211, av friherre *Beck-Friis*, om ökat anslag till väg- och flottledsbyggnader å skogar i enskild ägo;

nr 212, av friherre *Beck-Friis* m. fl., om ökat anslag till befrämjande i allmänhet av nötboskapsaveln;

nr 213, av herr *Nilsson, Bror*, m. fl., om ökat anslag till befrämjande i allmänhet av nötboskapsaveln;

nr 214, av herr *Nilsson, Bror*, m. fl., om ökat anslag till bidrag till markkarteringsverksamheten;

nr 215, av herr *Nilsson, Bror*, m. fl., om sänkning av räntan å egnahems-lån till bostads- och jordbruksfastigheter på landsbygden; samt

nr 216, av herrar *Aman* och *Wagnsson*, om inplacering i högre lönegrad av vissa befattningshavare vid rikets allmänna kartverk.

Föredrogos och hänvisades till ett tillfälligt utskott nedannämnda motioner:

nr 217, av herr *Fahlander*, angående avgiftsfri konfirmationsundervisning genom skolornas försorg;

nr 218, av fröken *Andersson*, om utnyttjande i den statliga förvaltningen av från statstjänst pensionerade befattningshavare;

nr 219, av herr *Lindström* m. fl., om inrättande av ett forskningsinstitut för utförande av opinionsundersökningar;

nr 220, av herr *Heiding* m. fl., om skrivelse till Kungl. Maj:t med visst uttalande rörande sammanläggning av rena landsbygdsområden med stad eller köping;

nr 221, av herr *Björck* m. fl., om beredande av skydd för yrkeschaufförer i persontrafik; samt

nr 222, av herr *Bondeson*, om utredning angående anordnande av vadhållning medelst totalisator i samband med motortävlingar.

Ordet lämnades på begäran till herr **förste vice talmannen**, som anförde: Herr talman! Jag hemställer, att kammaren måtte besluta fördela de till tillfälligt utskott remitterade motionerna sålunda:

Första tillfälliga utskottet tilldelas följande motioner:

nr 5, av fru *Alm* och herr *Aman*, om utredning av förhållandena inom bokförlagsverksamheten och bokdistributionen i landet;

nr 30, av herr *Herlitz*, om vidsträcktare publicering av Kungl. Maj:ts beslut i statsrådet;

nr 32, av herr *Nerman*, om strykning av greve- och friherretitlarna i statskalendern och riksdagens kamrars ledamotsförteckningar;

nr 45, av herr *Persson, Ivar*, m. fl., angående en allmän decentralisering av statsförvaltningen;

nr 113, av herr *Herlitz*, om åtgärder för vidgat nordiskt samarbete på utredningsväsendets och den offentliga förvaltningens område;

nr 114, av herr *Herlitz*, om ökad delaktighet för danska, finländska, isländska och norska medborgare i rättigheter och förmåner, som tillkomma svenska medborgare;

nr 122, av herr *Heïman*, om utredning rörande den inom arméns tygverkstäder anställda lägre tekniska personalens utbildnings- och arbetsförhållanden;

nr 151, av herr *Friggeråker*, angående effektivare åtgärder mot ocker vid försträckning;

nr 217, av herr *Fahlander*, angående avgiftsfri konfirmationsundervisning genom skolornas försorg;

nr 219, av herr *Lindström* m. fl., om inrättande av ett forskningsinstitut för utförande av opinionsundersökningar;

nr 220, av herr *Heïding* m. fl., om skrivelse till Kungl. Maj:t med visst uttalande rörande sammanläggning av rena landsbygdsområden med stad eller köping; samt

nr 222, av herr *Bondeson*, om utredning angående anordnande av vadhållning medelst totalisator i samband med motortävlingar.

Till *andra* tillfälliga utskottet överlämnas följande motioner:

nr 31, av herr *Hesselbom* och herr *Andersson, Birger*, om utredning angående en statlig elektrisk storindustri;

nr 44, av herr *Leander*, angående inskränkning av tiden för nedsättning av taxan för rikstelefonsamtal;

nr 50, av herr *Forslund* m. fl., om en utredning angående järnvägsnämnder;

nr 66, av herrar *Länderot* och *Öhman*, om utredning rörande rationellt ordnande av textil- och beklädnadsindustriens organisation m. m.;

nr 67, av herrar *Öhman* och *Länderot*, om organiserandet av en statlig produktion av byggnadsmaterial m. m.;

nr 112, av herr *Öhman* m. fl., om effektivisering och skärpning av den statliga priskontrollen m. m.;

nr 155, av herr *Andersson, Elon*, m. fl., angående allmänna riktlinjer för tilldelningen av koncession för bedrivande av luftfart med svenska luftfartyg;

nr 169, av herr *Näslund* och fröken *Osvald*, om utredning rörande vissa befolkningspolitiska och näringspolitiska problem;

nr 170, av herrar *Näsgård* och *Heïding*, om utredning rörande landsbygdens arbetskraftsproblem m. m.;

nr 171, av herr *Länderot* m. fl., angående en plan för utvecklingen och inriktningen av landets produktiva resurser m. m.;

nr 172, av herrar *Petersson* och *Annér*, om utredning rörande löne- och pensionsförhållandena för vissa enskilda orkesterföreningars musiker;

nr 218, av fröken *Andersson*, om utnyttjande i den statliga förvaltningen av från statstjänst pensionerade befattningshavare; samt

nr 221, av herr *Björck* m. fl., om beredande av skydd för yrkeschaufförer i persontrafik.

Vad herr förste vice talmannen sålunda hemställt bifölls.

Föredrogs och bordlades Kungl. Maj:ts denna dag avlämnade propositioner nr 22—24.

Herr *Heiding* avlämnade en av honom m. fl. undertecknad motion, nr 223, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till åtgärder för hästavelns främjande m. m.

Motionen bordlades.

Herr **Fahlander** erhöll på begäran ordet och yttrade: Herr talman! Många skolstyrelser och skolledare i olika delar av landet se med bekymmer på utvecklingen av skolbyggnadsfrågan. Inom de större skoldistriktet börjar redan nu planeringen för nästa läsår, varvid svårigheterna att placera det snabbt växande antalet klasser alltmer torna upp sig. Medvetandet om de svårigheter, statsmakterna ha i detta avseende, är en ringa tröst för dem, som ha att praktiskt lösa problemen. Den starkt ökande bristen på lokaler gör den så kallade dupliceringen till en alltmer vanlig företeelse inom den svenska folkskolan.

Skolförbättringar i olika avseenden, ofta stimulerade av högsta skolledning- en, torde sällan ha funnit så gott gehör inom olika läger som för närvarande. Men resultatet blir ofta en sällsam motsättning mellan vilja och kunna. Den bebådade dispensen från införandet år 1948 av det obligatoriska sjunde skol- året rimmar dåligt med den flitiga förkunnelsen av en nioårig skolplikt. Ett annat exempel: så snart riksdagen fattat beslut om de fria skolmåltiderna an- modade kungl. skolöverstyrelsen Eskilstuna skoldistrikt att komplettera en tidigare insänd ansökan om skolbygge med bespisningslokaler. Som vi alltid varit positivt inställda till denna verksamhet, efterkommo vi givetvis gärna denna begäran. Döm om vår förvåning, när vi vid nästa kontakt med översty- relsen i och för diskussion om viss planlösning av nämnda skolbygge mötas av det meddelandet, att tillstånd icke längre lämnas för byggande av bespisnings- lokaler. Besvikelsen mildrades knappast av den omständigheten, att i samma stad finns en alldeles nyuppförd central verkstadsskola, avsedd för 105 elever, vilken med tillhörande elevhem, som ännu inte är riktigt färdigt, dragit en kostnad av över 1 miljon kronor. Efter en livlig annonskampanj lyckades man till innevarande läsår, som är skolans första, anskaffa 47 elever, bland vilka 6 äro från övre Norrland. I en folkskolebyggnad för ovan nämnd kostnad skulle vi ha kunnat placera 500 à 600 elever. Västmanlands läns landsting har för avsikt — ritningarna äro redan färdiga — att för en kostnad av över 2 mil- joner kronor uppföra en liknande verkstadsskola i Kolbäck, knappt 3 mil från Eskilstuna. Man får hoppas, att en dylik ansökan, därest den kommer, placeras sist i raden av skolbyggnadsansökningar. Det skulle sannerligen inte sakna sitt värde att överväga, huruvida inte statens egna centrala verkstäder skulle lämpa sig för utbildning av yrkesmän inom rätt många fack. Där skulle man ha tillgång till en redan befintlig, dyrbar och för närvarande svåranskaff- bar maskinpark och en utomordentlig arbetskraft och — det inte minst bety- delsefulla — rätt miljö. En del större industrier kunna säkerligen lämna goda exempel. Rent principiellt kan man ställa sig frågande om lämpligheten av en rent skolmässig utbildning av yrkesmän för något så dynamiskt som vår in- dustri. En skola får lätt något av engångskaraktär över sig.

Redan under kriget gjorde vi framställning om statsbidrag till en tillbygg- nad av en skola. Dess brådskande karaktär fick stöd av ett länsstyrelsens åläggande för oss att anskaffa skyddsrum för skolans elever, vilken fråga skulle lösas i samband med tillbyggnaden. Om den framställningen ha vi ännu ingen- ting hört.

*Interpellation
om åtgärder
i anledning
av bristen på
skollokaler.*

Interpellation om åtgärder i anledning av bristen på skollokaler. (Forts.)

Jag har mig inte bekant, vilken plats på angelägenhetsskalan skolbyggena inta, jämfört med byggnader för andra verksamhetsområden, men av tillståndsgivningen att döma torde den ligga ganska långt ned. Bostadsbyggandet måste av lätt förklarliga skäl inta första platsen. Detta medför, särskilt för industriorterna, där bostadsbyggandet torde vara livligast, en stark inflyttning av familjer med barn, vilket ytterligare försvårar läget för skolans myndigheter. Man torde våga förmoda, att vissa exempelvis militära anläggningsarbeten skulle i dagens läge kunna anstå, varigenom skolbyggnadskvoten skulle kunna höjas något.

Glädjande nog har anslaget till skolbyggen höjts från 8 till 12 miljoner kronor för nästa budgetår, ett belopp som likväl med hänsyn till behovet måste betraktas som en droppe i havet. Dessutom kunna de ändrade bidragsbestämmelserna och tillståndstvånget göra en förmodad ökning av skolbyggnadsverksamheten rätt illusorisk.

Även med synnerligen vidgad tillståndsgivning för folkskolebyggnader torde för avsevärd tid framåt på många håll en betydande duplicering bli nödvändig inom folkskolan. Anordningen att låta två klasser växelvis läsa i samma lärosal har så stora och påtagliga olägenheter, att det får anses överflödigt att här redovisa dem. Önskvärt vore, att kungl. skolöverstyrelsen finge bemyndigande utfärda direktiv och anvisningar för hur denna form av undervisning bäst skulle organiseras. Timantalet per vecka måste i första hand reduceras, dels genom fyllnadstjänstgöringens slopande och dels kanske något ytterligare i enlighet med de principer, som uppdragits av docent Urban Hjärne i hans yttrande till 1940 års skolutredning. Ännu ändamålsenligare skulle kanske en dylik organisation kunna göras, om en i amerikanskt skolväsen förekommande gemensamhetsundervisning för flera klasser kunde komma till användning. Denna undervisningsform tvingade sig där fram under trycket av samma svårigheter, med vilka vi nu brottas. De erfarenheter, som därunder gjordes, voro emellertid så goda — särskilt i socialt och fostrande avseende — att denna form kom att bibehållas, även sedan orsakerna till dess tillkomst försvunnit.

Under hänvisning till det ovan framförda får jag anhålla om kammarens benägna tillstånd att till statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet få framställa följande spörsmål.

1. Kan man inom den närmaste tiden förvänta någon avsevärdare ökning i produktionen av lokaler för folkskolans ändamål?

2. Vill statsrådet medverka till utformningen av en sådan organisation av undervisningen i duplicerande klasser, att de nuvarande olägenheterna i möjligaste mån reduceras?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågavarande spörsmål finge framställas.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 4.20 eftermiddagen.

In fidem
Eric Carlén.

Onsdagen den 29 januari.

Kammaren sammanträdde kl. 11 förmiddagen.

Herr **talmannen** yttrade: Riksmarskalksämberet har bett mig bringa till kammarens ledamöters kännedom, att vid framlidne Prins Gustaf Adolfs jordfästning i Storkyrkan tisdagen den 4 februari kl. 2.30 em. platser äro beredda för i staden varande ledamöter av kammaren. Särskilda inbjudningskort komma snarast att tilldelas de ledamöter, som äro i tillfälle att närvara. Hos vaktmästaren i kapprummet finnes i dag anteckningslista framlagd för dem som önska inbjudningskort. Listan indrages kl. 2.30 em.

Jag har med andra kammarens talman överenskommit, att ledamöterna skola samlas här i riksdagen kl. 2 em. begravningsdagen för att gemensamt tåga till Storkyrkan.

Justerades protokollen för den 23 innevarande månad.

Företogs val av åtta ledamöter i kammarens första tillfälliga utskott, till vars behandling hänvisats de inom kammaren väckta motionerna nr 5, 30, 32, 45, 113, 114, 122, 151, 217, 219, 220 och 222. Därvid avlämnades 94 godkända valsedlar, alla med partibeteckning »Den gemensamma listan» och upptagande namnen på följande personer i denna ordning:

herr Persson, Einar,
» Söderkvist,
» Arrhén,
» Fahlander,
» Näsgård,
» Nilsson, Hjalmar,
» Olofsson,
» Sundelin.

Dessa personer hade alltså utsetts till ledamöter i utskottet.

Anställdes val av åtta ledamöter i kammarens andra tillfälliga utskott, till vars behandling hänvisats de inom kammaren väckta motionerna nr 31, 44, 50, 66, 67, 112, 155, 169—172, 218 och 221. Därvid avlämnades 79 godkända valsedlar, alla med partibeteckning »Den gemensamma listan» och upptagande namnen på följande personer i denna ordning:

herr Elowsson, Nils,
» Andersson, Birger,
» Löthner,
fru Sjöström-Bengtsson,
» Svenson,
herr Rosenberg,
» Ramberg,
» Albertsson.

Dessa personer hade alltså utsetts till ledamöter i utskottet.

Företogs val av sex suppleanter i kammarens första tillfälliga utskott. Därvid avlämnades 68 godkända valsedlar, alla med partibeteckning »Den gemensamma listan» och alla utom en upptagande namnen på följande personer i denna ordning:

herr Sandberg,
» Jonsson,
» Isaksson,
» Widner,
» Persson, Karl,
» Petersson.

Dessa personer hade alltså utsetts till suppleanter i utskottet.

Anställdes val av sex suppleanter i kammarens andra tillfälliga utskott. Därvid avlämnades 59 godkända valsedlar, alla med partibeteckning »Den gemensamma listan» och alla utom en upptagande namnen på följande personer i denna ordning:

herr Grym,
» Eriksson, Einar,
» Lundgren,
» Sundberg, Hugo,
» Andersson, Lars,
» Sundelin.

Dessa personer hade alltså utsetts till suppleanter i utskottet.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 22, angående fortsatt disposition av vissa äldre reservationsanslag.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 23, med förslag till förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 6 mars 1942 (nr 63) angående rätt för Konungen att åsätta särskild tullavgift.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 24, angående bestridande av vissa haverikostnader.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet den av herr *Heiding* m. fl. väckta motionen, nr 223, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till åtgärder för hästavelns främjande m. m.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 11.30 förmiddagen.

In fidem
Eric Carlén.

Lördagen den 1 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 2 eftermiddagen; och dess förhandlingar leddes av herr förste vice talmannen.

Herr statsrådet *Danielson* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 25, angående avgivande av förklaring i enlighet med bestämmelserna i art. 36, mom. 2, i stadgan för den internationella domstolen;

nr 26, med förslag till lag angående ändring i lagen den 7 december 1934 (nr 573) om tillsättning av prästerliga tjänster;

nr 28, angående fortsatt bemyndigande för Kungl. Maj:t att medgiva visst undantag från gällande villkor för åtnjutande av rätt till varvsindustrirestitution; samt

nr 29, angående anslag till Förenta Nationerna m. m.

Upplästes två till kammaren inkomna ansökningar, vilka jämte därvid fögade läkarintyg voro så lydande:

Till riksdagens första kammare.

Med åberopande av bifogade läkarintyg anhåller undertecknad om sjukledighet från riksdagsarbetet en vecka framöver.

Stockholm den 29 januari 1947.

Ulla Alm.

Att fru *Ulla Alm*, som lider av influensa, från och med den 28 januari till och med den 4 februari 1947 är oförmögen att delta i riksdagsarbetet intygas på heder och samvete.

Stockholm den 29 januari 1947.

Carl Hulting,

leg. läk.

Till riksdagens första kammare.

Under åberopande av medföljande läkarintyg får jag härmed vördsamt anhålla om ledighet från riksdagsarbetet tills vidare.

Svalöv i januari 1947.

Lennart Bondeson.

Direktör *Lennart Bondeson* är på grund av vänstersidig höftledsårkomma helt arbetsoförmögen under tiden 1 februari—15 mars 1947.

Ortopediska kliniken, Lund, den 31 januari 1947.

Gunnar Wiberg,

docent, överläkare.

De begärda ledigheterna beviljades, beträffande herr Bondeson för den tid, som angivits i det åberopade läkarintyget.

Fördrogos och bordlades Kungl. Maj:ts denna dag avlämnade propositioner nr 25, 26, 28 och 29.

*Interpellation
ang. naziinfil-
trationen i
Sverige under
andra världs-
kriget m. m.*

Herr **Nerman** erhöll på begäran ordet och anförde: Herr förste vice talman! Den nu publicerade andra delen av den s. k. Sandler-kommissionens betänkande har blottat detaljer om svenska myndigheters åtgöranden i vår flyktingspolitik, som uppröra den svenska allmänheten. Tidigare ha genom officiella meddelanden och vissa rättegångar likartade förhållanden av oroande art blottats. Allmänheten frågar sig med rätta: hur långt voro vi under det andra världskriget ute i tillmötesgående mot den makt som hotade världens frihet, och hur långt hade den maktens agenter hunnit i sin beredskap mot Sveriges frihet? Genom att vårt land undgick kriget kommo dessa agenter — fränsett vissa ertappade och straffade spioner och landsförrädare — icke i tillfälle att likt kamraterna i alla ockuperade land utan undantag begå sitt förräderi.

Men faran är inte över med att Hitlers Tyskland har krossats. Samma demokratiens och frihetens fiender fortsätta, alltjämt betraktade som en politisk rörelse bland andra, sitt farliga arbete, på sistone tydligt intensivare än förut i de nya möjligheterna i efterkrigstidens storpolitiska motsättningar. Detta ger också anledning till farhågor i nuet. Om svensk demokrati har lyckats undgå att bli inblandad i två världskrig, förefaller den ha så mycket mera anledning att till det yttersta skydda sig mot en klar och målmedveten inre fiende, tillräckligt känd och komprometterad i sina avsikter.

Jag tvivlar inte alls på regeringens goda vilja att värna vår frihet. Jag känner också svårigheterna att med bibehållande av yttrande-, press- och föreningsfrihet komma åt en femte kolonn. Men Sveriges folk har, enligt min mening, rätt att få veta hur långt ute det var i de farligaste krigsåren och att få del av regeringens syn på försvaret mot den inre fienden i dag. Jag anhåller därför om kammarens tillstånd att få till herr statsministern framställa följande interpellation:

1. Anser statsministern, att naziinfiltrationen i Sverige under andra världskriget resp. svenska myndigheters reaktion mot den är ett utagerat kapitel i och med hittills företagna utredningar? Borde inte denna infiltration och denna reaktion i möjligaste mån redovisas inför Sveriges folk, så att man sedan kan dra ett streck över det förgångna och gå vidare i dagens frågor?

2. Hur ser regeringen på möjligheter och medel att bekämpa den mot demokrati och frihet riktade propaganda, som alltjämt bedrivs i vårt land av nazistiska krafter, nu som under krigstiden tämligen ohämmade och nu utan tvivel åter på frammarsch med nya möjligheter i det nya storpolitiska läget?

På gjord proposition medgav kammaren att ifrågavarande spörsmål finge framställas.

Anmälades och bordlades
statsutskottets utlåtanden:

nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1947/48 under riksstatens första huvudtitel, avseende anslagen till hov- och slottsstaterna;

nr 14, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47, i vad propositionen avser försvarsdepartementets verksamhetsområde;

nr 15, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47, i vad propositionen avser socialdepartementets verksamhetsområde;

nr 18, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47, i vad propositionen avser ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde; och

nr 19, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47, i vad propositionen avser handelsdepartementets verksamhetsområde; samt

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47, såvitt propositionen avser jordbruksärenden;

nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående överlåtelse av visst område till Dorotea kommun i Västerbottens län;

nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa kronoegendomar m. m.;

nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse från betalningsskyldighet till kronan på grund av virkesköp; och

nr 6, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse från betalningsskyldighet till kronan på grund av virkesköp.

Kammarens sammanträde avslutades kl. 2.08 eftermiddagen.

In fidem
G. H. Berggren.

Stockholm 1947. Kungl. Boktryckeriet P. A. Norstedt & Söner.

470532